

เรียบเรียง-ภาพ : กลุ่มพัฒนาแม่บ้านเกษตรกรและเคหกิจเกษตร กองพัฒนาเกษตรกร

พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมจากอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาท้องถิ่น สู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

กรมส่งเสริมการเกษตรส่งเสริมให้สตรีในภาคเกษตรรวมตัวกันตั้งแต่ 10 คนขึ้นไป จัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตครัวเรือนเกษตรกรสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมาตั้งแต่ปี 2513 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ส่งผลให้ครอบครัวเกษตรกรและชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมีศักยภาพในการขับเคลื่อนภาคเกษตรในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 ตั้งอยู่เลขที่ 58 หมู่ที่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2547 มีสมาชิกเริ่มจัดตั้ง 9 คน ปัจจุบันมีสมาชิก 71 คน แต่เดิมหลังจากว่างเว้นจากการทำการเกษตร (ประกอบอาชีพการทำนา) สมาชิกมีความสนใจและตั้งใจรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพื่อร่วมกันคิด ร่วมกันตัดสินใจ และร่วมกันทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่จากการประกอบอาชีพการเกษตร จึงได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 และเริ่มผลิตเสื้อผ้าหม้อห้อมโบราณขึ้น โดยการสกัดสีธรรมชาติจาก **ต้นห้อม** ซึ่งผ้าหม้อห้อมมีมาตั้งแต่โบราณเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานของชาวไทพวนบ้านทุ่งโฮ้ง เป็นเอกลักษณ์ของชาวทุ่งโฮ้ง และของคนจังหวัดแพร่ กลุ่มจึงมีแนวคิดที่ต้องการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวไทพวน นำเอาภูมิปัญญาจากบรรพบุรุษที่ถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมา สืบทอดและสานต่อให้คนรุ่นหลัง สามารถสร้างงาน สร้างอาชีพและมีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต และพัฒนาผ้าหม้อห้อมให้ไปสู่ตลาดสากล พร้อมทั้งรักษาเอกลักษณ์ของผ้าหม้อห้อมไว้ด้วย

เส้นทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมกระทั่งประสบผลสำเร็จ

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 จากเดิมที่ประกอบอาชีพการทำนา หลังจากได้รวมกลุ่มและได้คิดค้นพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าหม้อห้อมกันมากขึ้น จนปัจจุบันกลุ่มได้ปรับปรุงและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ให้มีความหลากหลาย ซึ่งผลิตภัณฑ์เดิมมีการผลิตเฉพาะเสื้อที่เรียกว่า **เสื้อขาวนา** และได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ เช่น **ผ้าคลุมไหล่ รองเท้า ผ้าพันคอ กางเกง กระเป๋า เครื่องประดับตกแต่ง และของที่ระลึก** โดยสามารถขยายช่องทางการตลาดไปยังต่างประเทศ เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เยอรมัน และยุโรป เป็นต้น สร้างมูลค่าเพิ่มจากเสื้อขาวนา ซึ่งจำหน่ายในราคา 100 - 150 บาท เป็น 150,000 บาท และผลิตภัณฑ์หม้อห้อมของกลุ่มยังได้รับอนุญาตให้ใช้ตราสัญลักษณ์สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) **“ผ้าหม้อห้อมแพร่ Mor Hom Phrae Fabric” เครื่องหมาย ผลิตภัณฑ์ OTOP และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (ผลิตภัณฑ์จากห้อม 1 ชิ้นงาน สร้างงานได้ 8 คน)** ผลจากการดำเนินกิจกรรมทำให้กลุ่มมีความเจริญเติบโต และมีความมั่นคงทางการเงิน เกิดรายได้เฉลี่ยของสมาชิก 108,000 บาท ต่อคนต่อปี และมีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยครัวเรือนละ 168,000 บาทต่อปี รายจ่ายลดลงเฉลี่ยครัวเรือนละ 18,000 บาทต่อปี รวมทั้งมีเงินออมเฉลี่ยครัวเรือนละ 2,400 บาทต่อปี โดยครัวเรือนในชุมชนทุ่งโฮ้ง ร้อยละ 70 หันมาปลูกห้อมเพื่อส่งเสริมการผลิตผ้าหม้อห้อม ซึ่งได้กลายมาเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านทุ่งโฮ้ง และสร้างรายได้และเศรษฐกิจให้กับชุมชนทุ่งโฮ้ง และได้รับรางวัลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ.2565 เข้ารับพระราชทานโล่รางวัลในงานพระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ ประจำปี 2565 เป็นความภาคภูมิใจของคนทั้งจังหวัด เป็นแบบอย่างให้เกิดการรวมกลุ่มในจังหวัดขยายผลสู่กลุ่มอื่น ๆ ได้รับการยกย่องและยอมรับอย่างกว้างขวางจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมประกาศเกียรติคุณยกย่องให้มีความสำคัญ สร้างเป็นแรงบันดาลใจที่ดี ในการขับเคลื่อนกลุ่มให้มีความเข้มแข็งยั่งยืน

การนำเทคโนโลยีมาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ได้นำเทคโนโลยีมาพัฒนากระบวนการผลิต เครื่องมือที่มีความทันสมัย ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการผลิต มาเป็นเครื่องทุ่นแรงและให้ได้มาตรฐานในการผลิต เช่น เครื่องตัดผ้าจักรเย็บผ้าอุตสาหกรรม ประเภทจักร 3 เส้น จักร 5 เส้น พิมพ์ปั๊มเทียนลวดลายต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งได้มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ และใช้ประสบการณ์ที่สั่งสมมาพัฒนาลวดลายและเทคนิคในการย้อมผ้าในผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อห้อมมากขึ้น โดยกลุ่มเน้นการย้อมผ้าในการใช้สีจากธรรมชาติ (หม้อมเปียก) นอกจากนี้ในการแปรรูปเนื้อหม้อเปียกได้มีการใช้เทคโนโลยีเครื่องทุ่นแรง “เครื่องตีน้ำหม้อม” โดยได้พัฒนาจากการตีน้ำหม้อมขึ้นในถังหมักจนเกิดฟองแบบใช้แรงงานคน ซึ่งเป็นวิธีการดั้งเดิมใช้เวลา ประมาณ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมงต่อถัง มาเป็นการใช้เครื่องตีน้ำหม้อม ซึ่งมีประสิทธิภาพดีกว่าการใช้แรงงานคน และช่วยลดระยะเวลาในการตีน้ำหม้อมให้สั้นลงเพียง 10 นาที และมีวิธีการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าทุกส่วน เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิต และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด กลุ่มฯมีการกำจัดของเสียให้มีปริมาณน้อยที่สุดจนไม่เป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม (Zero Waste)

การสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าจากหม้อม

ยกระดับผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม้อม โดยเพิ่มการพัฒนาออกแบบดีไซน์ให้สวยงาม ทันสมัย มีการปรับเปลี่ยนรูปปลักษณ์ผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของตลาด ผสมผสานความเป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดแพร่และ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน พร้อมทั้งนำประสบการณ์มาปรับปรุงประยุกต์ใช้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีแปลงเรียนรู้การปลูกหม้อมและแปรรูปหม้อม ที่กลุ่มได้ขยายพันธุ์หม้อมและพื้นที่ปลูกหม้อมในชุมชน เพื่อนำไปหม้อมและต้นหม้อมมาแปรรูปเป็นหม้อมเปียกใช้เองเป็นการลดต้นทุนการผลิตนอกจากนี้ ยังได้มีการนำเศษผ้าหม้อมมาเพิ่มมูลค่า เป็นสินค้าชนิดต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเดิมเมื่อมีเศษผ้าหม้อมหม้อม จะมีการบริหารจัดการเศษวัสดุเหล่านี้ด้วยการเผา ต่อมาทางกลุ่มได้มีการคิดค้นและพัฒนา โดยการนำเศษผ้าหม้อมมาเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์จากเศษผ้าหม้อมหม้อม เช่น ทำพวงกุญแจตุ๊กตาจากเศษผ้า ตุ้มหู เข็มกลัด ผ้ามัดผม สร้อยคอกระเป๋าสีใส่เหรียญ พรมเช็ดเท้า เป็นต้น เพื่อยกระดับ

ของสินค้าให้เพิ่มขึ้น โดยเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัสดุจากธรรมชาติ และพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าหม้อมห้อมให้มีความหลากหลาย และเป็นการเพิ่มช่องทางการตลาด เพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิกกลุ่มต่อไป

ส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่สานต่อและพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อมห้อมครบวงจร

สร้างทายาทเกษตรกรและผลักดัน สนับสนุน ส่งเสริมเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตผ้าหม้อมห้อม พร้อมทั้งสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนในการสร้างนิกอกแบบรุ่นใหม่ หรือ “Phrae Young Designer” สู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าหม้อมห้อมแพร่แบบครบวงจร ซึ่งเป็นจุดแข็งของกลุ่ม เปรียบเสมือนทัพหน้าโดยมีกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเป็นทัพหลัง เข้ามาขับเคลื่อนผลิตภัณฑ์ให้มีความทันสมัย และมีความหลากหลาย เพื่อพัฒนารูปแบบของผ้าหม้อมห้อมในการเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ในห้าง modern trade โดยทายาทเกษตรกรนำเทคนิคการตัดเย็บผสมผสานกับความรู้ทางด้านแฟชั่นดีไซน์ให้กับผ้าหม้อมห้อมให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่เป็นอัตลักษณ์และน่าสนใจ อีกทั้งการประชาสัมพันธ์การออกแสดงสินค้าตามที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้น เพื่อให้เกิด Business Matching กับลูกค้าในแต่ละภูมิภาคของประเทศ และลูกค้าในต่างประเทศ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมหรือสนใจศึกษาดูงาน ติดต่อได้ที่ :
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5

- 📍 58 หมู่ 5 ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000
- 📞 โทรศัพท์ 09 1852 9756
- 🏠 ประธานกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 : นางบุญมี อ่อนน้อม
- 📱 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านทุ่งโฮ้ง หมู่ 5 จ.แพร่